

L'ESTRANGERA. UNA NOVEL·LA INSOLITA
Isidor Cònsul

--- Carles Torner, **L'estrangera**. Proa. Barcelona, 1997

Com els duros a quatre pessetes, les solapes de molts llibres pequen de cofoisme, tenen un paper més publicitari que no pas informatiu i prometen més enllà del que, de manera raonable, les obres poden donar. Aquest, però, no és el cas de la informació editorial de **L'estrangera**, que defineix, amb desacostumada precisió, els encerts, les dificultats i els reptes de la primera novel·la de Carles Torner. Tres camins oberts a la intempèrie del creador que connecten bé amb els qualificatius del segon paràgraf d'un text que afirma que la novel·la és, sobretot, **una proposta suggerent, d'agosarada dimensió simbòlica i inesperada en el panorama de la narrativa catalana recent.**

Sens dubte, l'encert més vistós de **L'estrangera** llueix en la pròpia singularitat del text, en el fet de presentar-se com un projecte narratiu nou on s'hi pot penjar sense complicacions l'etiqueta de **proposta suggerent** a què al·ludeix la nota editorial. Ara bé, la novetat del relat seu de costat amb les dificultats -sobretot per al lector- d'una novel·la que es construeix en el fil d'una **agosarada dimensió simbòlica**. I si el marc simbòlic té la seva complexitat, encara cal comptar el repte que corre per la banda del creador amb l'esforç compulsiu d'un discurs fragmentat i una redacció propera a una falsa escriptura automàtica. L'estil de la novel·la és molt elaborat, va ple d'estratègies surrealistes i es concreta en un exercici que recorda, a estones, el nervi de les proses poemàtiques de J.V.Foix. Si s'hi afegeix, de torna, la gràcia d' una història de

ressonàncies bíbliques, em penso que, efectivament, **L'estrangera** es pot presentar com una obra més aviat insòlita i **inesperada en el panorama de la narrativa catalana recent**. A cop calent, només se m'acut tres referències que li puguin servir de coixí en la tradició catalana: els **Mites** (1954), de Jordi Sarsanedas, aquella part de l'obra de Pedrolo que circula entre **Totes les bèsties de càrrega** (1967) i els tres **Anònim** (1978-81), i també el que crec que fou el millor encert de l'enyorat Quim Soler, **Una furtiva llàgrima** (1982).

ENTRE HÖLDERLIN I LA BÍBLIA

Tot i que el títol sembla remetre a un clàssic de la literatura francesa, **L'estrangera** de Carles Torner no té res a veure amb Albert Camus ni paga cap penyora a l'existencialisme com a filosofia. El títol, en aquest cas, surt d'una falca que refà un dels versos més coneguts de Hölderlin i que Vinyoli escampà en un dels seus darrers poemes, **Elegia a Vallvidrera: Que el que, però, perdura, ho funden sempre els poetes**. La citació apareix més d'una vegada en la novel·la de Carles Torner, bé que amb un canvi significatiu: la substitució de **ho funden sempre els poetes** per **ho funda sempre una estrangera**. El mot, amb una precisa càrrega simbòlica, també es repunta a les citacions bíbliques del **Llibre de Rut**, que falquen l'entrada de cadascun dels capítols. Perquè, en bona part, **L'estrangera** funciona com una versió moderna del llibre bíblic que és, en ell mateix, una novel·la breu, un bell i intens relat que Goethe considerava, tant des d'una perspectiva idíl·lica com ètica, una de les històries més entranyables de **La Bíblia**. La història de Noemí de Betlem i de la moabita Rut, nora seva, que per lleialtat a la sogra abandona la pàtria i es converteix en estrangera. Carles Torner interpreta i refà a distància alguns punts del relat bíblic, els passa per un

sedàs de contemporaneïtat i els barreja amb altres components d'una poètica personal de missatgers que poden ser àngels i principis solidaris d'acollida a l'estranger.

LA NOVEL·LA D'UN POETA

Acabada la lectura de **L'estrangera**, he anat a trobar els primers poemes de Carles Torner, **A la ciutat blanca** (1984), per ensopegar-hi intuïcions i velles afinitats en els sonets de la secció **Sé del teu ull a les esquerdes del mirall**. Fins al punt que els versos inicials del primer es despleguen d'una manera tan semblant a la novel·la que fins diria que n'acaben de completar la informació: **Un sol pinzell per tants i tants colors./ Deu pams quadrats de tela pel perfil/ de l'univers. Sóc el pintor dels mil/ dubtes tancats al clos dels tres candors/ bàsics: amor, pau, llibertat (...)**. Per les pàgines d'intensitat de **L'estrangera** també s'hi deixen entreveure llepades que surten dels poemes de **Als límits de la sal** (1985) i de **L'àngel del saqueig** (1990) i, així mateix, el lector hi trobarà la mena d'apuntaments del diàleg intercultural que configuren el gruix de l'assaig **El principi acollida** (1995). Vol dir, doncs, que ens trobem davant de la novel·la d'un poeta i d'un esforç que hi vol sistematitzar les coordenades i els punts que en diríem fonamentals del seu univers líric.

CODA FINAL

Em sembla lògic que **L'estrangera** no fos guardonada amb el Premi Documenta, del qual, segons que informaren mesos enrere els papers, quedà finalista. I és normal que no guanyés si tenim en compte que **L'estrangera** és una aposta literària i els premis d'ara roden buits de contingut semàntic i més aviat allunyats del significat profund de la paraula "premi". No és premia la literatura i els guardons funcionen, gairebé en exclusiva, com un parany de màrqueting editorial. Es tracta de vendre llibres

i la resta són falòrnies. Hi ha qui diu que els de la collita de l'any vinent els han començat a buscar entre presentadors de ràdio i de TV, i els divulgadors de més impacte mediàtic. Per això goso opinar que és bo que Carles Torner, que sembla un escriptor amb excel·lents perspectives de futur, no hagi entrat en una dinàmica de mercadeig que ho empastifa tot i que fins és capaç de guardonar papers diametralment oposats al mateix concepte de la literatura.

Isidor Cònsul